

питань завершення 2021/2022 навчального року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0290729-22#Text> (дата звернення: 12.06.2024).

23. Лист Міністерства освіти і науки України від 19 серпня 2022 р. №1/9530-22 «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році». URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/87596/ (дата звернення: 12.06.2024).

Медведь О.М.,
методист науково-методичного центру
дошкільної, початкової освіти
та предметів мистецької галузі
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ З РУМУНСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2024/25 Н.Р.

Організація освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти здійснюватиметься відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту». Основним документом, що забезпечує досягнення учнями визначених відповідним Державним стандартом результатів навчання, є освітні програми [1; 2; 5].

У 2024/2025 навчальному році освітня діяльність у 1-4 класах спрямована на продовження реалізації Державного стандарту початкової освіти, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 [4] з урахуванням досягнень та викликів за результатами впровадження реформи загальної середньої освіти відповідно до Концепції реформування української школи [3].

Метою НУШ залишається навчання, яке даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у своєму повсякденному житті.

Організація освітнього процесу залежить від безпечного освітнього простору в кожному закладі освіти [6]. Структура і тривалість навчального року, навчального тижня, навчального дня, занять, відпочинку між ними, форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освітніх межах часу, передбаченого освітньою програмою, відповідно до обсягу навчального навантаження, встановленого відповідним навчальним планом, та з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб, особливостей регіону тощо [5].

Тривалість уроків у закладах освіти становить 35 хвилин у 1 класах, 40 хвилин – у 2-4 класах [8; р. V, п. 2]. Для кожного класу розклад дзвінків може бути гнучким і за потреби коригується вчителем з урахуванням особливостей учнів класу.

Було визначено, що ранкові зустрічі є практично необхідною складовою освітнього процесу початкових класів. На ранкову зустріч бажано відводити перші 10-15 хвилин навчального дня, що радимо врахувати під час розроблення розкладу дзвінків для 1-4 класів. Ця система спрямована на формування довіри між учасниками освітнього процесу, а також підготовки до навчального дня. Здобувачі освіти відчують себе залученими в освітній процес, більш впевненими й готовими до навчання.

Новий Державний стандарт початкової освіти регламентує свободу педагогів у виборі шляхів навчання, розвитку та виховання школярів. Виконання вимог, зазначених у Державному стандарті, є обов'язковим для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності. Освітній процес організовується відповідно до освітньої програми. Також Державним стандартом початкової освіти визначено вимірювання результатів навчання здобувачів освіти в освітньому процесі [5]:

- формувальним оцінюванням, яке допомагає відстежувати особистісний розвиток здобувачів освіти і хід опанування ними навчального досвіду як основи компетентності, вибудовувати індивідуальну траєкторію особистості;

- підсумковим оцінюванням, під час якого навчальні досягнення здобувачів освіти зіставляються з обов'язковими результатами навчання, визначеними Державним стандартом.

Об'єктами оцінювання є результати навчання учня/учениці, у тому числі процес їхнього дослідження. Оцінювання навчання учнів – це не оцінювання учнів, це насамперед дотримання певних підходів, які ґрунтуються на різнобічній і безперервній демонстрації знань і умінь. Оцінювання завжди має бути справедливим та етичним.

Відповідно до Закону України «Про освіту» педагогічні працівники, які здійснюють освітню діяльність у початковій школі, реалізують право на академічну свободу, у тому числі свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну діяльність, право на вільний вибір форм, методів і засобів навчання, освітніх методик і технологій, насамперед методик компетентнісного навчання відповідно до освітньої програми закладу освіти [1]. Педагогічні працівники початкової школи мають право на педагогічну ініціативу під час розроблення закладом освіти власної освітньої програми на основі поданих Типових освітніх програм для учнів 1-2, 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, які розміщені на сайті Міністерства освіти і науки України [5].

Для того, щоб побудувати освітній процес з урахуванням навчальних можливостей, здібностей і потреб всіх учнів класу, доречно зберігати гнучкість календарно-тематичного плану протягом року й за потреби змінювати терміни опрацювання тем програми відповідно до результатів засвоєння учнями навчального матеріалу.

Реалізацію Типових освітніх програм в освітній діяльності для 1-2, 3-4 класів закладів загальної середньої освіти мають забезпечувати підручники з грифом «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

Змістове наповнення освітнього процесу відображається в календарно-тематичному плані. Варто також брати до уваги очікувані результати навчання, визначені освітньою програмою закладу загальної середньої освіти.

Під час укладання календарно-тематичного планування вчитель має право самостійно визначати послідовність формування очікуваних результатів навчання, враховувати послідовність змісту підручника, а також можливості всіх учнів класу. Учитель самостійно визначає кількість годин на вивчення програмових тем. У рамках навчальних годин відповідно до освітньої програми рекомендовано виокремити час на проведення навчально-пізнавальної практики, екскурсій. Заклад

освіти визначає вибір змісту й форм організації такої навчально-пізнавальної практики самостійно.

Плани уроків/занять є робочими матеріалами вчителя. Їхні форму, структуру (відповідно до обраної вчителем класифікації типів уроків), спосіб фіксації вчитель обирає на свій власний розсуд. У плані уроку/заняття має зазначатися тема й мета уроку; послідовність навчальних завдань та форми організації освітнього процесу; навчальні завдання для індивідуальної/групової/фронтальної роботи учнів класу. Мета уроку має розкривати очікувані результати навчання, які планується досягнути впродовж цього уроку. Рекомендуємо вчителям, які лише розпочинатимуть свою професійну діяльність, доречно планувати тривалість роботи над завданнями, щоб забезпечити раціональність використання навчального часу на своїх уроках.

У початковій школі бажано проводити заняття в очному режимі, адже діти потребують живого спілкування. Заклади загальної середньої освіти можуть використовувати типові або інші освітні програми.

У навчальному плані освітньої програми закладу освіти має бути розподіл годин інваріантного та варіативного складників. У разі, якщо варіативні години використовуються на вивчення курсу за вибором, тоді до переліку навчальних програм, який є складником освітньої програми, додається програма цього курсу. Звертаємо вашу увагу, що програма курсу за вибором повинна мати відповідний гриф і входити до переліку навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України для використання у початкових класах закладів загальної середньої освіти.

Виконання навчальних програм фіксується у класному журналі з урахуванням вимог наказу МОН України №21 від 09.01.2020 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2018 року №1362» та методичних рекомендацій щодо заповнення класного журналу в НУШ.

Якщо для вивчення окремих предметів клас ділиться на групи, то для кожної з них у журналі відводять окремі сторінки та після назви предмета в дужках записують номер групи (І група, II група). Можливість поділу класів на групи при вивченні окремих предметів має бути зафіксована в освітній програмі закладу освіти [2].

Наголошуємо на тому, що першочергове право викладання всіх дисциплін у початковій школі належить сертифікованому вчителю початкових класів. Учитель має право на вільний вибір освітніх програм,

форм навчання, самостійно переносити теми уроків відповідно до засвоєння учнями навчального матеріалу, визначати кількість годин на вивчення окремих тем.

У 1 класі домашнє завдання не задається та відповідно не фіксується у класному журналі. У 2 класі домашнє завдання є необов'язковим, проте на непарній сторінці розвороту журналу в графі «Завдання додому» можуть зазначатися пошуково-дослідницькі та творчі завдання. У 3-4 класах домашні завдання в разі їхнього надання обов'язково фіксуються у класному журналі. У відповідній графі стисло записуються зміст (сторінки підручника, номери задач тощо) або спосіб виконання завдання (вивчити напам'ять, повторити, розв'язати тощо). Допускається запис домашнього завдання (назва тексту тощо) мовою навчального предмета (іноземною, національної меншини). Міністерство освіти і науки затвердило методичні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН від 13 липня 2021 р. №813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти») [5].

Діагностувальні роботи (усні співбесіди, опитування) в 2-4-х класах можуть бути проведені з основних навчальних предметів з метою засвоєння матеріалу учнями за попередній рік.

Діагностувальні роботи можуть містити завдання, які виконують усно (переказ, власне висловлення тощо), письмово (списування, диктант, тестові завдання тощо), практично (дослід, моделювання/конструювання, виконання практичної роботи тощо) та завдання, що передбачають виконання роботи з допомогою електронних освітніх ресурсів.

Завдання для діагностувальних робіт пропонуємо добирати таким чином, щоб результат навчання, який оцінюють на цьому етапі навчання, можна було чітко визначити за результатами виконання завдання.

Система тематичних діагностувальних робіт у 3-4 класах може містити комплексні діагностувальні роботи для кожного класу, зміст яких охоплює мовно-літературну, математичну, природничу освітню галузі.

Тематичні діагностувальні роботи з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна», а також з курсів за вибором зазвичай не проводять.

Результати оцінювання особистісних надбань учнів у 1-4 класах рекомендовано виражати вербальною оцінкою, об'єктивних результатів навчання у 1-2 класах – вербальною оцінкою, у 3-4 класах – або вербальною, або рівневою оцінкою за вибором закладу.

В оцінюванні навчальних досягнень учнів важливо розрізнати поточне формувальне оцінювання (оцінювання для навчання) та підсумкове оцінювання (тематичне, семестрове, річне) [7].

Поточне формувальне оцінювання здійснюють з метою допомогти учням усвідомити способи досягнення кращих результатів навчання.

Підсумкове оцінювання здійснюють з метою отримання даних про рівень досягнення учнями результатів навчання після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

При плануванні внутрішньої (шкільної, класної, групової, індивідуальної) системи оцінювальної діяльності освітнього процесу важливо враховувати функції оцінювання НУШ: формувальну, діагностувальну, мотиваційно-стимульовальну, розвивальну, орієнтувальну, коригувальну, прогностичну, констатувальну, виховну [7].

Акцентуємо, що оцінка – конфіденційна й доступна лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, які їх замінюють). Ідеться насамперед про рівневе оцінювання та стислу вербальну оцінку (коротке оцінювальне судження, яке констатує якість результату). Інформувати батьків можна під час індивідуальних зустрічей, через запис оцінювальних суджень у робочих зошитах, у паперових/електронних щоденниках тощо, через фіксацію результатів навчання у свідоцтвах досягнень учня/учениці.

Список використаних джерел та літератури

1. Верховна Рада України. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0813729-21#Text> (дата звернення: 20.06.2024).

2. Верховна рада України. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 20.06.2024).

3. Міністерство освіти і науки України. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 20.06.2024).

4. Кабінет Міністрів України. Постанова «Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.06.2024).

5. Міністерство освіти і науки України. Навчальні програми для 1-4 класів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli> (дата звернення: 20.06.2024).

6. Міністерство освіти і науки України. Наказ від 23 березня 2018 р. №283 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0283729-18#Text> (дата звернення: 20.06.2024).

7. Міністерство освіти і науки України. Наказ від 13 липня 2021 р. №813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0813729-21#Text> (дата звернення: 20.06.2024).

Квітень Є.Д.,
методист науково-методичного центру
предметів мовно-літературної
та історичної галузей і міжнародної інтеграції
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКЛАДАННЯ
ПРЕДМЕТІВ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ
(УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА, УКРАЇНОЗНАВСТВО) У
ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ
ОБЛАСТІ У 2024/2025 Н.Р.**

Метою базової середньої освіти є розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їхньої соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання